

MALMÖ BEHÖVER NYA VATTENLEDNINGAR

2013-05-17

Av: Malmö stad

Det skiljer åtta år i medellivslängden mellan de områdena med längst respektive kortast medellivslängd i Malmö. Dessutom har skillnaderna i livslängd mellan låg- och högutbildade konstant ökat sedan 1970-talet. Det är frustrerande och fick mig att tänka på en storsatsning för 150 år sen som gav häpnadsväckande resultat på folkhälsan.

Medellivslängden i Stockholm var i mitten av 1800-talet 20 år för män och 26 år för kvinnor, vilket var ungefär hälften av medellivslängden för människor i resten av landet. Fruktansvärda siffror från en av Europas farligaste stadsmiljöer vid den tiden. De efterföljande decennierna utvecklades folkhälsan snabbt och 1890 hade medellivslängden nästan fördubblats, trots en enorm bostadsmisär. Vad var det då som ledde till den häpnadsväckande utvecklingen av folkhälsan i Stockholm?

En åtgärd framstår som viktigare än alla andra: byggandet av vattenledningar.

Som stadsplanerare måste jag ställa frågan om samhället kan bygga bort hälsoproblemen igen, finns det någon "vattenledningslösning" för Malmö 2013?

Skillnader i folkhälsa har en tydlig relation till skillnader i utbildning, så kanske är vattenledningslösningen helt enkelt en storsatsning på utbildning, skolor och förskolor?

Ur stadsbyggnadsperspektiv skulle en sådan satsning vara mycket utmanande. En gång i tiden var skolorna viktiga i stadsbilden och var med att forma städernas hierarki. Läroverk var samhällets stolthet. Men de har flyttats från stadens finrum till någonstans i periferin och i många fall gått från att vara en tillgång till ett problem för stadsliv och stadsbild.

Mimers Hus i Kungälv innehåller bibliotek, konsthall, teater, kafé och gymnasieskola.

Foto: Mikael Wallberg Arkitekt: Wingårdhs

I städernas finrum är det trångt och marken är dyr, vilket rimmar illa med etablering av skolor. Dessutom är den hållbara staden en tät och blandad stad medan skolor ofta utgör lågt exploaterade monofunktionella etableringar. Det kan framstå som två omöjliga hinder, men det är dags att vända på tanken: inte planera ett sammanhang där skolorna passar utan utveckla dem så att de passar. Skolor och förskolor ska vara grundstenar i en socialt hållbar stad, inte ett hinder.

Till exempel kan skolor utgöra grunden för att skapa rörelser mellan olika delar av staden och på så vis motverka segregation genom bra lokaliseringar. [Lewis Mumford](#) lanserade på 40-talet en tanke om att småskolor skulle ligga centralt i bebyggelsen och ha upptagningsområden som motsvarade hur långt ett barn orkade gå. Det är ett fint mått som inte bara innebär att barnen kan gå till skolan, de kan gå till sina kompisar också. I Malmö ligger områden med mycket olika förutsättningar direkt bredvid varandra, så om det är möjligt att nedmontera socioekonomiska barriärer med kloka skollokaliseringar så finns ingen stad med bättre grundförutsättning än Malmö.

Skolgård på dagtid, park på kvällar och helger. På Aranäsgymnasiet i Kungsbacka samsas flera olika verksamheter.

Foto: [Hans Nerstu](#) Arkitekt: Wingårdhs

Skolor och förskolor som ska integreras i en tät och blandad stadsbild behöver samutnyttjas. Det finns fina exempel på det: Aranäsgymnasiet är t.ex. både en skola och ett kulturhus centralt i Kungsbacka samt används för konferenser. Skolor är byggda för möten och det är sådana platser som behövs för att motverka segregation och ensamhet. Det måste finnas tusen sätt att dra nytta av skollokaler utanför skoltid om man funderar kring det i tidiga skeden. Samutnyttjandet hindrar också att områden kring skolor upplevs otrygga på kvällar och helger. Dessutom får vi inte blunda för att om vi strävar efter en blandad stad så måste vi också bygga blandat, även om det är svårare ur varje verksamhets perspektiv och kan innebära att enheternas storlek måste begränsas. Ur ekonomiskt perspektiv bör det bli en bättre investering om skolor används mer och fler aktörer kan bära kostnader. Dessutom ökar ytorna runt om i värde om skolorna blir en tillgång i stadsbilden och för stadslivet.

Att samutnyttja ytor ska inte innebära att barnen får mindre ytor för lek. Förskolegårdar kan utformas som parker fyllda med kojor och gungor och samtidigt vara gröna oaser i den täta staden. När förskolan är öppen är det en förskolegård och när den är stängd en park. Helt enkelt en plats där träd och människor får plats att växa sig stora. För att åstadkomma det är en förskola på fyra avdelningar lagom. Då blir uteytan tillräckligt stor för att göras varierad för barnen och fungera som en liten park på helgerna samtidigt som den får plats i en traditionell kvartersstruktur. Lägenheterna närmast en förskolegård kommer i framtiden att vara de mest attraktiva!

I Malmö planeras att bygga ett 20-tal nya skolor. Vattenledningslösningen för Malmö kanske är att satsa på skolan och genom det satsa på staden – bryta gränser mellan olika områden, skapa ett antal icke kommersiella mötesplatser och kvalitativa gröna miljöer. Helt enkelt så långt som möjligt integrera varje skola och förskola i den täta, gröna och blandade staden. Skolor och förskolor ska vara grundstenar i stadsplanering med sociala förtecken. Anser jag.

För att lyckas med den visionen behöver planerare och verksamhetsansvariga sätta sig ner tillsammans för att se vilka möjligheter som finns. I nästa vecka ska vi göra det i Hyllie, det berättar jag om i nästa blogginlägg.